

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนกับนักศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่พบ และการนำผลการวิจัยไปใช้ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชน

1.1.2 เพื่อสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนกับนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

1.2 กรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดที่ศึกษาในการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชน ศึกษาตามรูปแบบการให้คำปรึกษาชุมชน (Lewis, et al., 2003, pp. 265) ซึ่งมีบทบาททั้งทางตรง และทางอ้อม ได้แก่

1.2.1 ทางตรง (Direct) ผู้ให้คำปรึกษาชุมชนมีบทบาท ในการให้การศึกษเชิงการป้องกัน(Preventive Education) การให้คำปรึกษา การยื่นมือให้ความช่วยเหลือต่อผู้รับคำปรึกษาที่มีความเปราะบาง (Counseling Outreach to Vulnerable Clients)

1.2.2 ทางอ้อม (Indirect) ผู้ให้คำปรึกษาชุมชนมีบทบาทในการการเข้าไปมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ (Influencing Public Policy) การให้การสนับสนุนผู้รับคำปรึกษา การเป็นที่ปรึกษา(Client Advocacy Consultation)

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ

1.3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชน

เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)จากผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการเป็นผู้ให้คำปรึกษา

ประชากร เป็นอาจารย์สอนในระดับมหาวิทยาลัยที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก ในสาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จิตวิทยาการปรึกษา จำนวน 40 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นอาจารย์สอนในระดับมหาวิทยาลัยที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก ในสาขาวิชา จิตวิทยาการให้คำปรึกษา จิตวิทยาการปรึกษา หรือจิตวิทยาชุมชน และมีประสบการณ์ในการสอนจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มากกว่า 3 ปี ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 17 คน (ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ตอบแบบสอบถามรวม 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended form)

ชุดที่ 2 แบบสอบถามที่เป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการตอบแบบสอบถามต้องตอบให้ครบทั้ง 3 ครั้ง จากนั้นขอความร่วมมือผู้ทรงคุณวุฒิในการตอบแบบสอบถาม และให้ผู้ทรงคุณวุฒิส่งแบบสอบถามแต่ละรอบกลับคืน
2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามชุดที่ 1 ที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิดมาสร้างแบบสอบถามปลายเปิดแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ส่งกลับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดิมตอบและส่งกลับ
3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามชุดที่ 2 มาวิเคราะห์โดยพิจารณาคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.5 คะแนน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ส่งไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดิมตอบกลับในรอบที่ สาม เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาความคิดเห็นที่สอดคล้อง (ค่าเฉลี่ย มากกว่า 3.5 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00) เพื่อสรุปเป็นผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อความที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีค่าสำคัญจำเป็นมากที่สุด ค่าเฉลี่ย มากกว่า 3.5 คะแนน และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 มาสรุปเป็นคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชน โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3.2 การสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนกับนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประชากร เป็นนักศึกษาทั้งหมดของสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้งนักศึกษาที่กำลังศึกษาในปัจจุบัน จบการศึกษา และผู้ที่เคยศึกษาแต่ไม่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 196 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้งนักศึกษาที่กำลังศึกษาในปัจจุบัน นักศึกษาที่จบการศึกษา และผู้ที่เคยศึกษาแต่ไม่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) โดยแยกเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในปัจจุบัน จำนวน 46 คน และนักศึกษาที่จบการศึกษา จำนวน 140 คน และผู้ที่เคยศึกษาแต่ไม่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน จำนวน 10 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง 80 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนกลุ่มประชากร คิดเป็นจำนวนคน 157 คน แยกเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในปัจจุบัน จำนวน 37 คน และนักศึกษาที่จบการศึกษา จำนวน 112 คน และผู้ที่เคยศึกษาแต่ไม่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน จำนวน 8 คน จากการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสำรวจครั้งนี้ เป็นแบบสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่ได้จากขั้นตอนของการทำเดลฟายในขั้นที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนให้นักศึกษา ทั้งนักศึกษาที่กำลังศึกษาในปัจจุบัน จบการศึกษาจากสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน และเคยศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้จากการสุ่มจำนวน 157 คน ตอบ โดยผู้วิจัยตรวจสอบ และคัดเลือกแบบสำรวจที่ใช้ในการวิจัยอีกครั้ง โดยการตรวจสอบได้ฉบับที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 131 ฉบับ แยกเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในปัจจุบัน จำนวน 37 คน นักศึกษาที่จบการศึกษา จำนวน 87 คน และผู้ที่เคยศึกษาแต่ไม่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน จำนวน 7 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยรวม และรายองค์ประกอบของแบบสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชนโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบัค (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์.2545: 131)

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบสำรวจคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนรายองค์ประกอบ และโดยรวม

จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน ใช้เทคนิคเดลฟาย เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชน พบว่ามีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 23 คุณลักษณะส่วนมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียง 2 คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากได้แก่ (กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม) และความเป็นประชาธิปไตย

นอกจากนี้ยังพบว่า มีคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่ผู้เชี่ยวชาญทุกคนเห็นสอดคล้องกันและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M=5.000$) ได้แก่ ชอบที่จะรู้จักผู้อื่น มีความตั้งใจช่วยเหลือผู้อื่น การมองโลกในแง่ดี การเป็นผู้รับฟังที่ดี การมีความจริงใจ การควบคุมอารมณ์ได้ และการมีความเสียสละ

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนกับนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ร้อยละ 79.4 และเป็นเพศชายร้อยละ 20.6 โดยมีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปีมากที่สุด และอายุ 21-30 ปี น้อยที่สุด

ในด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการให้บริการสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 46.6 รองลงมาเป็นงานด้านการสอน จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาด้าน วิทยาศาสตร์สุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 48.9 รองลงมาสาขาด้าน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 0-9 ปี จำนวน คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมามีประสบการณ์ 10-19 ปี และส่วนใหญ่มีจำนวนปีซึ่งนับตั้งแต่ปีที่เริ่มเรียนสาขาจิตวิทยาชุมชนมาแล้ว 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.4 ปัจจุบันเป็นนักศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชนแล้วคิดเป็นร้อยละ 66.4

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชน ของผู้ตอบแบบสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนพบว่า คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนโดยรวม ของผู้ตอบแบบสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M=3.895$) มีคุณลักษณะเพียง 1 ด้านที่มีมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง คือด้านการเปิดเผยตนเอง และพบว่าคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนของผู้ตอบแบบสำรวจมีคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่มีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ได้แก่ การยอมรับหลักคำสอนของแต่ละศาสนา (M=4.412) รองลงมาคือ การมีความรับผิดชอบ (M=4.305) และด้านการมองโลกในแง่ดี(M=4.193)

เมื่อแยกตามข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ทั้งในเพศชาย และเพศหญิง ที่มีช่วงระหว่าง อายุ 21-30 ปี 31-40 ปีและมากกว่า 41 ปี มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า มีคุณลักษณะด้านการยอมรับหลักคำสอนของแต่ละศาสนาเป็นคุณลักษณะที่สูงที่สุด นักศึกษาที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ด้านการสอน พนักงานบริษัท และด้านการให้บริการสุขภาพมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชน ระดับมาก ซึ่งแตกต่างจากนักศึกษาที่ว่างงานที่มีคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักศึกษาที่ว่างงาน และอาชีพด้านการให้บริการสุขภาพมีค่าเฉลี่ยด้านการยอมรับคำสอนของแต่ละศาสนา เป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่สูงที่สุด นักศึกษาที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และด้านการสอน มีค่าเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่สูงที่สุด และนักศึกษาที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทมีค่าเฉลี่ยด้านการมองโลกในแง่ดีและความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่สูงที่สุด

ในสาขาวิชาที่นักศึกษาจบในระดับปริญญาตรี ด้านศึกษาศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ และด้านมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยด้านการยอมรับคำสอนของแต่ละศาสนา เป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่สูงที่สุด และในด้าน ประสบการณ์การทำงาน พบว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน 0-9 ปี 10-19 ปี และมากกว่า 20 ปี มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน 0-9 ปี และมากกว่า 20 ปี มีค่าเฉลี่ยด้านการยอมรับคำสอนของแต่ละศาสนา เป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่สูงที่สุด และนักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน 10-19 ปี มีค่าเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่สูงที่สุด

และเมื่อพิจารณาถึง จำนวนปีที่นับตั้งแต่ ปีที่นักศึกษาเริ่มเรียนสาขาจิตวิทยาชุมชน พบว่า นักศึกษาที่มีจำนวนปี 1-5 ปี 6-10ปี และ มากกว่า 11 ปี นับตั้งแต่ ปีที่นักศึกษาเริ่มเรียนสาขาจิตวิทยาชุมชน มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยด้านการยอมรับคำสอนของแต่ละศาสนา เป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่สูงที่สุด และในปัจจุบันผู้ที่ตอบแบบสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชน เป็นนักศึกษปัจจุบัน จบการศึกษา และผู้ที่เคยศึกษาแต่ไม่สำเร็จการศึกษา สาขาจิตวิทยาชุมชน มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยด้านการยอมรับคำสอนของแต่ละศาสนา เป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่สูงที่สุด

2. อภิปรายผล

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชน

จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน ด้วยเทคนิคเดลฟายเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนโดยใช้คำถามปลายเปิดในรอบที่ 1 และใช้กรอบแนวคิดการให้คำปรึกษาชุมชน (community counseling) ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยทำให้เกิดความครอบคลุมสำหรับกลวิธีในการให้ความช่วยเหลือและการให้บริการ ที่ส่งเสริมความมั่งคั่งส่วนบุคคลและสวัสดิภาพของบุคคลและชุมชน โดยใช้คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนตามโมเดลของการให้คำปรึกษาชุมชนประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ในการให้บริการ 4 ประการได้แก่ การให้บริการโดยตรงกับผู้รับคำปรึกษา (direct client) การให้บริการทางอ้อมกับผู้รับคำปรึกษา (indirect client) การให้บริการโดยตรงกับชุมชน (direct community) และการให้บริการทางอ้อมกับชุมชน (indirect community) ซึ่งพบคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนแต่ละองค์ประกอบที่มีลักษณะที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน จึงไม่สามารถแบ่งแยกคุณลักษณะตามแต่ละองค์ประกอบได้ ผู้วิจัยจึงรวบรวมคุณลักษณะต่างๆจากการใช้คำถามปลายเปิดกับผู้เชี่ยวชาญโดยแยกตามแต่ละคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชน ซึ่งมีคุณลักษณะที่เป็นองค์ประกอบสำหรับผู้ให้คำปรึกษาชุมชน จำนวน 28 คุณลักษณะ และเมื่อนำข้อมูลที่ได้จากรอบที่ 1 มาสอบถามผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์คุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชน โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.5 คะแนน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 พบว่ามีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับเกณฑ์ดังกล่าวจำนวน 23 คุณลักษณะ และมี 5 คุณลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ดังกล่าวได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีเหตุผล ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา และความอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญพบว่าทั้ง 5 คุณลักษณะดังกล่าวมีความสำคัญเพียงแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับด้านอื่นๆ ซึ่งสามารถนำไปรวมกันได้ และเมื่อนำข้อมูลในรอบที่ 2 ส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบกลับ ในรอบที่สาม เพื่อยืนยันความสอดคล้องของคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนพบว่า คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนในรอบที่ 3 เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.5 คะแนน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 พบว่าทุกคุณลักษณะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับเกณฑ์ดังกล่าว และคุณลักษณะส่วนมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียง 2 คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากได้แก่ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และความเป็นประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังพบว่า มีคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่ผู้เชี่ยวชาญทุกคนเห็นสอดคล้องกันและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นศูนย์ ได้แก่ การชอบที่จะรู้จักผู้อื่น มีความตั้งใจช่วยเหลือผู้อื่น การมองโลกในแง่ดี การเป็นผู้รับฟังที่ดี การมีความจริงใจ การควบคุมอารมณ์ได้ และการมีความเสียสละ

คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชน 23 คุณลักษณะและความหมายที่ได้จากการเดลฟายกับผู้เชี่ยวชาญ ตามบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาในชุมชนซึ่งมีบทบาททั้งทางตรง และทางอ้อม ได้แก่

1. ความอดทน ได้แก่ การพยายามพูดอธิบายจนกว่าผู้รับบริการจะเข้าใจ การพยายามหาทางช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ การรับฟังต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับวิธีการที่ตนเองให้ความช่วยเหลือ และความพยายามหาทางช่วยเหลือถึงแม้เจออุปสรรค
2. มีความไวต่อความรู้สึก ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้และบอกอารมณ์ความรู้สึกของผู้รับบริการ ความสามารถในการรับรู้และบอกอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง
3. ชอบที่จะรู้จักกับผู้อื่น ได้แก่ การกล่าวทักทายกับผู้คน การสนใจและอยากรับฟังเรื่องราวของผู้คนต่างๆ การชอบพบปะผู้คน
4. ความตั้งใจช่วยเหลือผู้อื่น ได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมกับหน่วยงานต่างเพื่อช่วยเหลือผู้คน การช่วยผู้อื่นอย่างเต็มที่
5. การมองโลกในแง่ดี ได้แก่ การมองเห็นข้อดีของทุกอย่างแม้กระทั่งความล้มเหลว
6. การเป็นผู้รับฟังที่ดี ได้แก่ การรับฟังเรื่องราวและความรู้สึกของผู้รับบริการ
7. กระตือรือร้นในการช่วยแก้ไขปัญหา ได้แก่ ค้นหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้คน การเสนอตัวที่จะให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือเมื่อมีผู้มาขอความช่วยเหลือ
8. ความตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ การทบทวนความรู้สึกตัวตนเองหลังการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
9. ความเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ การเชื่อมั่นว่าแนวทางที่ให้ความช่วยเหลือจะสามารถช่วยผู้คนได้ การมีความอยากที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
10. การเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยเรื่องราวของตนเองที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ
11. ความยืดหยุ่น ได้แก่ ทุกสิ่งทุกอย่างสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ผู้รับบริการสามารถเปลี่ยนทางเลือกวิธีที่เหมาะสมสำหรับตนเอง
12. ความจริงใจ ได้แก่ การใช้คำพูดที่ตรงกับความรู้สึก การปฏิบัติที่ตรงกับความรู้สึก เมื่อเห็นผู้อื่นทุกข์ร้อนจะยื่นมือให้ความช่วยเหลือ เมื่อไม่สามารถช่วยเหลือได้จะบอกอย่างตรงไปตรงมา
13. เป็นผู้เอื้ออำนวย ได้แก่ การช่วยประสานงานอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้รับบริการแก้ปัญหาของตนเองได้ สะท้อนให้ผู้รับบริการมองเห็นปัญหาของตนเอง ให้แนวทางเพื่อให้ผู้รับบริการได้คำตอบที่ผู้รับบริการต้องการ

14. ความรับผิดชอบ ได้แก่ ไม่นำเรื่องราวไปเล่าให้ผู้อื่นฟังโดยไม่ได้รับอนุญาต การปฏิบัติตามสัญญาที่ตกลงร่วมกันกับผู้รับบริการ หากไม่สามารถช่วยได้จะส่งต่อไปยังผู้ที่สามารถช่วยได้ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยคำนึงถึงความรู้สึกตนเอง

15. การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุมีผลต่อหน้าผู้คน เมื่อได้ยินข้อมูลที่ผิดพลาดจะอธิบายข้อมูลเหล่านั้นโดยไม่ทำให้เขาเสียหน้า เมื่อไม่พร้อมช่วยเหลือจะบอกอย่างตรงไปตรงมาโดยมีทางเลือกอื่นๆ ให้พิจารณา

16. การควบคุมอารมณ์ได้ ได้แก่ การไม่แสดงออกเมื่อรู้สึกไม่พอใจ เมื่อไม่พอใจจะรับฟังและอธิบายด้วยเหตุผล

17. การเสียสละ ได้แก่ การใช้เวลาส่วนตัวกับการช่วยเหลือผู้คน การทำโดยไม่หวังผลตอบแทน การรับผิดชอบต่องานมากกว่าคนอื่นๆ

18. ความเป็นประชาธิปไตย ได้แก่ การยอมรับความคิดเห็นของคนส่วนมากคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย

19. การยอมรับผู้อื่นอย่างไม่มีเงื่อนไข ได้แก่ ยอมรับต่อการกระทำของบุคคล รับฟังทุกความคิดของคนทุกคน ยอมรับการตัดสินใจการแก้ไขปัญหาของบุคคล

20. การปรับตัวง่าย ได้แก่ เชื่อว่าไม่มีอะไรที่มีความแน่นอนและสิ่งต่างๆสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ การไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาอุปสรรค

21. การชอบค้นคว้าหาความรู้ ได้แก่ หาสิ่งต่างๆมาสนับสนุนงานที่ทำ สนใจใฝ่รู้เรื่องต่างๆ สนใจการเรียนรู้ประสบการณ์ของมนุษย์ ชอบทำงานด้วยวิธีการใหม่ๆ

22. มีความสุขกับสิ่งที่เป็นอยู่ ได้แก่ สนุกกับงานที่ทำ ใช้เวลาแต่ละวันอย่างมีคุณค่า

23. การยอมรับกับหลักคำสอนของแต่ละศาสนา โดยเชื่อว่า ทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี ศาสนาสามารถเป็นที่พึ่งได้เวลาที่มีความทุกข์ใจ ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาจะนำมาซึ่งความสุขในชีวิต

ซึ่งสอดคล้องกับที่นักวิชาการที่ได้รวบรวมคุณลักษณะเฉพาะที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ 14 คุณลักษณะ และแพตเตอร์สัน (Patterson, 2000, p. 10 – 14) ที่ได้รวบรวมคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดที่แสดงว่าเป็นผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ

2.2 เพื่อสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนกับนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

จากคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 จำนวน 23 คุณลักษณะผู้วิจัย ได้นำมาสร้างข้อคำถามจำนวน 99 ข้อ เพื่อสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนกับนักศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก มีคุณลักษณะเพียง 1 ด้านที่มีมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง คือด้านการ เปิดเผยตนเอง และพบว่าคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนของผู้ตอบแบบสำรวจมีคุณลักษณะ ผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่มีมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ การยอมรับหลักคำสอนของแต่ละศาสนา รองลงมาคือ การมีความรับผิดชอบ และด้านการมองโลกในแง่ดี

คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนด้านการยอมรับหลักคำสอนของแต่ละศาสนา เป็น คุณลักษณะที่สูงที่สุดของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และเมื่อวิเคราะห์แยกตามข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ทั้งในเพศชาย และหญิง ที่มีช่วงระหว่าง อายุ 21-30 ปี 31-40 ปีและมากกว่า 41 ปี จบในระดับปริญญาตรี ด้าน ศึกษาศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ และด้านมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และมีประสบการณ์การ ทำงาน 0-9 ปี 10-19 ปี และมากกว่า 20 ปี มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนด้านการ ยอมรับหลักคำสอนของแต่ละศาสนาเป็นคุณลักษณะที่สูงที่สุด จากการศึกษาวรรณกรรม พบว่า คุณลักษณะเฉพาะที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ ได้เชื่อมโยงเรื่องศาสนา เกี่ยวข้องกับ เรื่อง จิตวิญญาณ (Spirituality) เป็นพลังที่มีแนวโน้มให้ความสำคัญต่อการให้คำปรึกษา เป็นการเน้น คุณค่า ค่านิยม และประโยชน์ ทางศาสนากระบวนกรในการช่วยเหลือนี้ เป็นสิ่งที่บุคคลสามารถระลึก ได้จริง ๆ ที่จะช่วยทำให้บุคคลมีความหวัง มีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ตามความเชื่อของผู้รับบริการ รวมทั้งการเคารพในความแตกต่างและคุณค่าของบุคคลโดยไม่มี การตัดสินและปราศจากเงื่อนไขจะ แสดงต่อผู้รับคำปรึกษาเกิดความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่ให้ความช่วยเหลือ และ ผู้ให้คำปรึกษาจะได้รับเกียรติและการยอมรับกลับมาเช่นกัน และพบว่าผู้ให้คำปรึกษาที่มี ประสิทธิภาพจะมีคุณลักษณะการไวต่อความรู้สึก (Sensitivity) ซึ่งเป็นการที่ผู้ให้คำปรึกษาสามารถ รับรู้สิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาต้องการสื่อสาร ทั้งทางภาษาพูดและภาษาท่าทาง การไวต่อความรู้สึกจะทำให้ ผู้ให้คำปรึกษาตระหนักรู้ในตนเองและผู้รับคำปรึกษาได้มากขึ้น

คุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่นักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการ แนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีมากที่สุดอันดับสอง คือ ด้านการมีความ รับผิดชอบ และเมื่อวิเคราะห์แยกตามข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักศึกษาที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และด้านการสอน นักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน 10-19 ปี มีค่าเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบ

เป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่สูงที่สุด ซึ่งเป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำของตนเองมากกว่าปฏิเสธความรับผิดชอบและตำหนิผู้อื่น สามารถจัดการกับความล้มเหลว และความอ่อนแอของตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกที่จะยอมทำตามหรือเพิกเฉยต่อการควบคุมจากอิทธิพลภายนอก การตัดสินใจนี้จะอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาด้วยเหตุและผลเป็นอย่างดีแล้ว มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความมั่นคงต่อการวิพากษ์วิจารณ์ สามารถยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ได้แทนที่จะปกป้องตนเอง หรือเพิกเฉย หรือตำหนิคนอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนามากกว่า (George & Crisrani, 1996, p.14-17)

คุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่นักศึกษาศาขาศาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีมากที่สุดอันดับสาม คือ ด้าน การมองโลกในแง่ดี และเมื่อวิเคราะห์แยกตามข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักศึกษาที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท มีค่าเฉลี่ยด้านการมองโลกในแง่ดี เป็นคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่สูงที่สุด ซึ่งการมองโลกในแง่ดี เป็นทัศนคติที่มีความสำคัญสำหรับการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ความสำเร็จของการให้คำปรึกษานั้นขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้นำในด้านการมองโลกในแง่ดี คือเป็นบุคคลที่แสวงหาแนวทางการให้ความช่วยเหลือและมองว่าทุกอย่างมีวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาได้(จีน แบรี่, 2538, หน้า 73-76) นอกจากนั้น จากการได้สอบถามผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิคเดลฟาย พบว่าคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนควรมองเห็นข้อดีของทุกอย่างแม้กระทั่งความล้มเหลวที่เกิดขึ้น เมื่อความคิดของผู้ช่วยเหลือเปลี่ยนก็ส่งผลต่อการแสดงออกที่มีต่อผู้รับบริการ

สำหรับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนของ นักศึกษาศาขาศาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีน้อยที่สุดได้แก่ด้านการเปิดเผยตนเอง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการเปิดเผยตนเอง สำหรับผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถมีการเปิดเผยด้านความคิด และความรู้สึก เมื่อผู้ให้คำปรึกษาเปิดเผยตนเองเป็นแบบอย่างแล้ว ก็จะกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาเปิดเผยตนเองเช่นกันจากผลที่ได้จากการเปิดเผยตนเองเข้าหากัน และสอดคล้องกับ จอร์จ และคริสตรานี่(George & Crisrani, 1996, p. 14-17) ได้รวบรวมคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่ประสบความสำเร็จ พบว่า การเปิดเผยและการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถรับรู้ความรู้สึกภายในของตนเอง แม้ว่าจะเป็นความรู้สึกที่โดยทั่วไปอาจถูกมองว่าเป็นสิ่งไม่ดี ไม่ว่าจะอยู่ในอารมณ์อย่างไร การตระหนักในสภาวะอารมณ์ของตนเองนี้จะทำให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ไม่ปล่อยให้ความรู้สึกเหล่านั้นมีผลต่อการให้คำปรึกษา ต้องมีการตระหนักรู้อย่างมีสติ และเช่นเดียวกันผู้ให้

คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจะสามารถยอมรับประสบการณ์ส่วนตัวของผู้รับคำปรึกษาให้การยอมรับว่า ผู้รับคำปรึกษาก็มีสิทธิที่จะมีความรู้สึกทางลบได้ ซึ่งการเปิดเผยและการยอมรับเช่นนี้จะมีผลในการ เสริมสร้างความก้าวหน้าของผู้รับคำปรึกษา นอกจากนี้ จากการได้สอบถามผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิค เดลฟาย พบว่า การเปิดเผยเรื่องราวของตนเองจะเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ แสดงให้เห็นถึงความ จริงใจและมีความสอดคล้องกลมกลืนในพฤติกรรม ซึ่งทำให้มีความสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี กับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสามารถสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับคำปรึกษา รวมทั้งเป็น การช่วยสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับผู้รับบริการได้

ข้อสังเกตจากงานวิจัย

จิตวิทยาชุมชนให้ความสำคัญกับการป้องกัน และการเสริมสร้างพลังอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการให้คำปรึกษาชุมชน และจากผลของการวิจัยที่เกิดขึ้น พบว่าองค์ประกอบ ของคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนทั้ง 23 คุณลักษณะ มีลักษณะเป็นนามธรรมที่อยู่ภายใน จิตใจของผู้ให้คำปรึกษา การที่จะทำให้เกิดคุณลักษณะต่างๆดังกล่าวได้จะต้องเกิดจากการ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ การมีความรู้ และการฝึกฝนจนกลายเป็นทักษะซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์กัน จึง จะพัฒนาให้เป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นในตัวผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยคุณลักษณะต่างๆที่เกิดขึ้น ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีการตระหนักรู้ตนเองเป็นพื้นฐานที่สำคัญ

และจากการสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนกับนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีคุณลักษณะ เพียง 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการเปิดเผยตนเอง โดยนักศึกษา มองว่าการเปิดเผยตนเองไม่ได้เป็นสิ่งที่สามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่มาขอความช่วยเหลือ ได้มากนัก และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับชีวิตของนักศึกษาเอง ยังไม่ควรให้คนที่มาขอรับความ ช่วยเหลือรู้ เพราะเขาอาจนำวิธีการเหล่านั้นไปใช้กับชีวิตของเขา รวมทั้งนักศึกษายังอายที่จะเล่า เรื่องราวของตัวเองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของผู้รับบริการ

นอกจากนี้พบว่าคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาชุมชนของผู้ตอบแบบสำรวจมีคุณลักษณะ ผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ การยอมรับหลักคำสอนของแต่ละศาสนา โดยนักศึกษา ให้ความช่วยเหลือโดยจะเชื่อมโยงไปสู่ความเชื่อในศาสนาของผู้รับบริการ และเชื่อว่า ศาสนาสอนให้ ทุกคนเป็นคนดี เป็นที่พึงได้เวลาที่คนมีความทุกข์ใจ และผู้ที่ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาจะ นำมาซึ่งความสุขในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

คุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยเทคนิคเดลฟาย เป็นคุณลักษณะเบื้องต้นสำหรับ ผู้ให้คำปรึกษาชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในรายวิชา การให้คำแนะนำปรึกษาชุมชน(Community Consultation and Counseling) หากจะนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ต่อไป ควรเพิ่มเติมความรู้พื้นฐานด้านแนวคิดทฤษฎีการให้คำปรึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำองค์ประกอบที่ได้จากงานวิจัย ไปพัฒนาคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนกับ นักศึกษาหรือบุคคลทั่วไป ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชุมชน หรือผู้ที่ทำงานด้านการช่วยเหลือ เพื่อมีแนวทางในการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไข กับผู้รับบริการมากขึ้น

2.2 ศึกษาเรื่องระยะเวลาในการพัฒนาคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชน ระหว่างการเข้ากลุ่มฝึกอบรมแบบต่อเนื่องกัน กับ การเข้ากลุ่มฝึกอบรมแบบเป็นช่วงระยะเวลา นั้นส่งผลต่อ คุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาชุมชนอย่างไร